

Međunarodna konferencija

Izbjegavanje digitalne podjeljenosti Evrope: ka održivim javnim emiterima u Jugoistočnoj Evropi

Sarajevo, 14. i 15. oktobar/listopad 2010. godine

Uvodno obraćanje Hide Biščevića, generalnog sekretara Vijeća za regionalnu saradnju

Vaša ekscelencijo, gospodine ministre,

Uvaženi predstavnici emitera, vlada, regulatora, Evropske unije i drugih institucija,

Dobrodošli u Sekretarijat Vijeća za regionalnu saradnju. Privilegovani smo što ste danas ovdje s nama.

Tema ove konferencije, prve ove vrste u našoj regiji, predstavlja izazov za mnoge zemlje Jugoistočne Evrope. Zbog toga je ona i više nego pravovremena.

Zajedno sa Evropskom radiodifuznom unijom, pozvali smo vas da radimo na osiguravanju da naša regija okonča prelazak na digitalni signal u skladu sa Ženevskim sporazumom iz 2006. godine. Kao što znate, ovaj sporazum zahtijeva od državnih uprava da ukinu analogni prenos u granicama svojih država do 17.

juna 2015. godine. Preporuka Evropske komisije je, međutim, da zemlje članice ukinu analogno zemaljsko emitiranje do 2012. godine.

Pored toga, a iz velikog broja očiglednih razloga, konferencija će nam pružiti priliku da razradimo političku i društvenu situaciju unutar elektronskih medija u našoj regiji, njihove složenosti, ograničenja i uloge.

Postoji riječ kojom su obuhvaćena oba aspekta ove konferencije.

To je – podjeljenost.

Da, raspravljat ćemo o digitalnoj podjeljenosti, kao naizgled tehničkom zadatku koji stoji pred našim institucijama i organima. Međutim, ovaj aspekt, također, nosi i društvene i političke implikacije i težinu, obzirom da ova podjeljenost može spadati u mnoge već postojeće jazove i podjele u našoj regiji. Čak štaviše, trebamo razmotriti situaciju u kojoj se nalaze javni emiteri u pogledu njihove slobode, njihovog profesionalizma i njihovih odgovornosti, pri čemu je moguće otkriti i mnogo jazova i odstupanja od evropskih standarda. U našoj regiji, koja je još uvijek nestabilna i ranjiva, sa toliko neriješenih pitanja i frustrirajućih vibracija, smatram da su oba aspekta od ključne važnosti za budućnost, tako da ću o ovom pitanju govoriti kasnije.

Sada, u pogledu digitalne podjeljenosti, zadovoljstvo mi je primijetiti da je zemlja iz našeg dijela Evrope, naime Hrvatska, već uspješno provela ovaj prelaz, u situaciji kada je samo 1/3 članica Evropske unije učinila isto.

Ovo govori o potencijalu naše regije da prati nove tehnologije u sektoru emitiranja.

Ipak, većina zemalja u Jugoistočnoj Evropi je morala odgoditi ili tek treba započeti provođenje tranzicije.

Koliko znam, očekuje se da će Slovenija okončati ovaj proces tokom 2011. godine, usprkos nekim nedavnim neuspjesima. Bugarska i Grčka su na tragu da provedu prelaz do 2012. godine. Srbija je odredila april 2012. godine, kao datum za okončanje prelaza sa analognog signala; međutim, usluge još nisu pokrenute. Crna Gora planira okončati tranziciju do kraja 2012. godine. Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija se trenutno nalazi u fazi eksperimentalnog digitalnog zemaljskog prenosa. Rumunija je nedavno odgodila svoj datum za prelazak sa analognog signala za tri godine – do 1. januara 2015. godine. Planovi Moldavije su također povezani sa 2015. godinom. Neke zemlje, kao što su Bosna i Hercegovina, su pripremile strategiju, ali provedba zaostaje. U Albaniji, Skupština radi na izradi integralnog zakona o elektronskim medijima, koji uključuje i digitalno emitiranje, dok strategija još uvijek postoji u formi nacрта. Slično tome, u Turskoj, usvajanje relevantnog zakona o emitiranju se očekuje narednog mjeseca, a propisuje ukidanje analognog signala u roku od tri godine. Organi na Kosovu trenutno rade na nacrtu strategije digitalizacije.

Ove članice RCC-a se nalaze u opasnosti da se suoče sa digitalnom podjeljenošću – tehnološkim nesrazmjerom sa društvenim i ekonomskim implikacijama koje su usko povezane sa ulogom i održivim razvojem nezavisnih javnih emitera u Jugoistočnoj Evropi.

Još jedna poteškoća je što veliki broj emitera u regiji još uvijek nije u cijelosti okončao tranziciju sa državnog emitera na javni, a digitalna tranzicija predstavlja dodatni teret, kako u smislu ljudskih, tako i u smislu finansijskih resursa.

Najčešće prepreke prelazu su nedostatak političke odluke i relevantnog zakonodavstva, nepostojanje povezane strategije i nedostatak političke volje i sredstava da se provede zakonodavstvo i strategije tamo gdje oni postoje.

Pristup prelazu treba biti vođen tržišnim principima, ali u isto vrijeme, države se trebaju uključiti u ovaj proces kako bi se osiguralo da on bude okončan bez nanošenja štete održivosti i javnoj ulozi emitera.

Emiteri, sa svoje strane, trebaju osmisliti učinkovite strategije koje će im omogućiti da se takmiče sa privatnim sektorom, što je važno za pluralizam medija i demokratska društva, ali ne može zamijeniti javne emitere, naročito u pogledu njihove edukativne uloge i pružanja usluga određenom stanovništvu, kao što su osobe sa invaliditetom, stare osobe, manjine i sl.

Uvaženi učesnici,

Važno je podići svijest o potrebi da se pravovremeno okonča digitalni prelaz kako bi javni emiteri ostali ključni akteri u razvoju društva znanja; pružili pouzdane informacije, inspirativne dječije i obrazovne programe, kvalitetne kulturne i zabavne programe; te kako bi bili pokretači regionalnog razvoja i investiranja u kreativne industrije.

Međutim, u našoj regiji, od izuzetne je važnosti ne dopustiti da digitalna podjeljenost stvori dodatne praznine u pogledu razmjene informacija, komunikacijsko otuđenje ili nesposobnost razmjene relevantnih informacija i programa, čime bi se ometale prijeko potrebne društvene, kulturne, političke i

ljudske veze, pomirenje, tolerancija, razumijevanje i suživot različitih kultura i društvenih identiteta u Jugoistočnoj Evropi.

U našem dijelu Evrope, opterećenom naslijeđem iz 1990-tih, javni emiteri imaju dodatnu odgovornost – da putem dijaloga i saradnje pomognu stvaranju uvjeta za sveopći napredak u regiji i klime međusobnog otvaranja i pomicanja regionalnih oblasti iz prošlosti ka budućnosti, od istorijskih predrasuda i stereotipa ka zajedničkim evropskim vrijednostima.

Zaista, kakav je krajolik regije u kojem rade javni emiteri? Šta vidimo na platnu Jugoistočne Evrope u ovom trenutku? I kako ova slika utiče na medije, kakav uticaj može imati na uređivačke politike, kako se to odražava na odnose između medija i države, kako i gdje se u ovo uklapa profesionalizam, da li je sloboda izjednačena sa odgovornošću?

Dozvolite mi da naglasim jednu tačku na ovom platnu Jugoistočne Evrope koja, po mom mišljenju, treba biti zajednička za obje javne službe: i emitere i javne službenike, političare.

Ova tačka je veoma jednostavna, ali od suštinske važnosti.

To je Odgovornost.

Ovaj kutak Evrope je još uvijek neriješen u smislu neokončanog mira i nedovršene tranzicije. Regija se još uvijek nije pomirila sama sa sobom. Politički lideri još uvijek imaju veliki broj strateški važnih pitanja koja trebaju riješiti kako bi stabilizirali svoje zemlje i omogućili njihovim društvima da krenu naprijed.

Demokratske institucije još uvijek trebaju biti u cijelosti stabilizirane. Neriješena otvorena ili bilateralna pitanja utiču na sami karakter društvenog života, društvenih vrijednosti i obrazaca ponašanja, jednako u okvirima dešavanja u zemlji, kao i u odnosima sa susjednim zemljama i nacijama. Postoji veliki broj dokaza društvene nestabilnosti i frustrirajućih društvenih okruženja. Podjele i antagonizam još uvijek preovladavaju nad razumijevanjem i dijalogom. Poremećene vrijednosti pridodaju naslijeđenim složenostima i zatvorenosti. Izolacionalizam još uvijek služi nacionalizmu. Senzacionalizam služi društvenim frustracijama. Nekadašnje društvene paradigme i vrijednosti su nestali, novi identiteti se češće grade na negativnim aspektima globalizacije nego na istinskim vrijednostima demokratije, ljudskih prava, vladavine zakona i društvene tolerancije.

Sve ovo predstavlja izazov.

Političke elite se bave otvorenim i neriješenim pitanjima. Možda će ih riješiti, nadamo se što prije. Evropska ideja i članstvo u EU sigurno pružaju najveće, ako ne i jedino relevantno sredstvo. Međutim, sve dok postoje ova pitanja, zajedno sa posljedicama nedavne prošlosti i nepotpune društveno-ekonomske tranzicije, ona utiču na ne samo političku i ekonomsku situaciju, već i na samo tkanje naših društava, prirodu vrijednosti po kojima živimo, kulturne kodove i obrasce ponašanja.

A ovo je ono gdje, po mom mišljenju, mediji igraju suštinski važnu ulogu.

Funkcionalni, nezavisni i profesionalni mediji trebaju se promatrati kao neizostavni pokretač promjene i modernizacije naših društava.

Nadam se, kada budemo o ovom pitanju kasnije govorili, da ćemo biti dovoljno iskreni i hrabri da istinski ocijenimo trenutnu situaciju, da ćemo tražiti odgovore na pitanje da li su mediji prijeko potrebno dodatno sredstvo za ostvarivanje stabilizacije naše regije i naših društava, koju ulogu igraju u pogledu dovođenja naše regije i naših zemalja bliže miru, stabilnosti, saradnji i savremenosti.

Drugim riječima, u kojoj mjeri nas mediji pokreću u prevazilaženju jaza s prošlošću.

Ponovo, dolazim do inicijalnog pojma – Odgovornosti.

U Vijeću za regionalnu saradnju prepoznajemo da samo održivi javni emiteri mogu u cjelosti ispuniti svoje uloge u društvu: na dobrobit građana zemalja kojima služe i regije Jugoistočne Evrope u cjelini – i za Evropsku uniju kojoj se žele pridružiti. Također, mnogo računamo na spremnost medija da iznesu, svojim uređivačkim politikama, suštinu naše misije. To je misija promoviranja evropskih vrijednosti, dijaloga, učenja kako živjeti s razlikama, misija tolerancije i međusobnog razumijevanja.

Nadam se da će nas ova konferencija dovesti bliže tom cilju, čak i više u digitalnoj eri, što sobom nosi mnoštvo izazova, ali i prilika.

Uvjeren sam da će i emiteri i vlade iskoristiti ove prilike.

Želim vam uspješnu konferenciju.

Hvala.